

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN
PROGRAMUL OPERAȚIONAL CAPITAL UMAN 2014 - 2020
POCU/476/4/18/OPERAȚIUNEA COMPOZITĂ OS. 4.12, 4.13, 4.14
„SERVICII SOCIALE ȘI SOCIO-PROFESIONALE LA NIVELUL COMUNITĂȚII
PENTRU COPII ȘI TINERI - REGIUNEA MAI PUȚIN DEZVOLTATĂ”
PROIECT: SĂ NE CREȘTEM COPIII ACASĂ! O ALTERNATIVĂ LA
INSTITUȚIONALIZARE PENTRU JUDEȚUL GORJ - COD SMIS 2014+: 129141

ÎNDRUMAR PREVENIREA SEPARĂRII COPILULUI DE FAMILIA SA

ACTIVITATE: CAMPANII DE INFORMARE ȘI CONȘTIENTIZARE, ACȚIUNI DE
PROMOVARE A EGALITĂȚII DE ȘANSE ȘI NEDISCRIMINARE

SUBACTIVITATE A.2.1.: MĂSURI INOVATIVE DE ABORDARE ȘI PROMOVARE A
PREVENIRII SEPARĂRII COPILULUI DE FAMILIE, PROMOVAREA EGALITĂȚII DE
ȘANSE ȘI NEDISCRIMINĂRII

**SĂ NE CREȘTEM COPIII ACASĂ!
O ALTERNATIVĂ LA INSTITUȚIONALIZARE
PENTRU JUDEȚUL GORJ**

Federația
Organizațiilor
Neguvernamentale
Pentru
Copil

România

PREVENIREA SEPARĂRII COPILULUI DE FAMILIA SA

CUPRINS

Capitolul 1	3
Noțiuni introductive	3
1.1. Informații despre material	3
1.2. Introducere	3
Capitolul 2	6
Cum indentificăm copiii aflați în risc de separare de familie	6
2.1. Indicatori ai situațiilor de risc – cum identificăm situațiile de risc?	6
Capitolul 3	17
Intervenție pentru prevenirea separării copilului de familia sa	17
3.1. Pași în intervenția specifică pentru prevenirea separării copilului de familia sa	17
3.2. Instrumente de lucru folosite în prevenirea separării copilului de familie	22
3.3. Resurse în prevenirea separării copilului de familie	23
3.4. Legislație specifică	24
Bibliografie	26

CAPITOL 1

NOȚIUNI INTRODUCTIVE

1.1. Informații despre material

În cadrul proiectului SĂ NE CREȘTEM COPIII ACASĂ! O ALTERNATIVĂ LA INSTITUȚIONALIZARE PENTRU JUDEȚUL GORJ - COD SMIS 2014+: 129141 a fost elaborat prezentul îndrumar, în cadrul subactivității A.2.1. Măsuri inovative de abordare și promovare a prevenirii separării copilului de familie, promovarea egalității de șanse și nediscriminării.

Materialul a fost elaborat în colaborare cu experții – asistenți sociali implicați în proiect, în activitatea de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și cu reprezentanții autorităților publice locale, ai organizațiilor neguvernamentale și ai altor instituții de pe raza jud. Gorj, care au participat la evenimentele organizate în cadrul subactivității A 2.1. (mese rotunde, seminarii, alte întâlniri). Materialul conține informații extrase din instrumentele de lucru colectate în cadrul meselor rotunde.

Îndrumarul conține pașii necesari pe care instituțiile/organizațiile cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului îi pot urma pentru a asigura serviciile de prevenire, dar și de monitorizare și acompaniere a copiilor aflați în situații de risc de separare de familie.

1.2. Introducere

Orice copil merită să crească alături de familia lui, de părinți. În cadrul familiei, copilul are parte de iubire, crește armonios, pentru a deveni un adult responsabil.

Familia este mediul și locul în care fiecare copil are nevoie să dobândească identitatea și cel mai important să se dezvolte și să crească înconjurat de atenție și afecțiune.

Contextul pandemic a accentuat discrepanțele sociale, punând familiile nevoiașe și mai tare în situații de risc. De aceea, prevenirea separării copilului de familie reprezintă astăzi soluția prin care societatea, prin diferiți actori, poate contribui la menținerea copilului în familia sa.

Statisticile[1] referitoare la numărul copiilor care necesită sprijin, arătau, la data de 30 septembrie 2022, că un număr de 59964 copii se aflau în evidența instituțiilor din domeniul protecției copilului pentru a beneficia de servicii de prevenire a separării copilului de familie. Acestor cifre li se adaugă și numărul copiilor care se află în sistemul de protecție socială, respectiv care sunt despărțiți de familie – 31158 copii în servicii de tip familial (asistenți maternali, plasament la rude, familii de plasament etc.) și 12054 copii în sistem rezidențial. Cumulat, numai în trimestrul 3 al anului 2022, România are aproximativ 103.176 copii separați sau în risc de separare de familie. Aceste cifre arată cât de importante sunt serviciile pentru prevenirea separării copilului de familie.

Avem nevoie de aceste servicii și, de asemenea, avem nevoie să dezvoltăm altele noi, pentru ca, copiii noștri să crească în familie. De aceea, este important ca fiecare dintre noi, membrii societății, să contribuim pentru a preveni separarea copilului de familie.

Când vorbim de prevenirea separării copilului de familie, ne referim la sprijinul pe care societatea, prin serviciile specializate în domeniul protecției copilului, îl acordă familiei aflate în situație de risc/situație de criză.

Ce înțelegem când ne referim la copii expuși riscului separării de familie?

Un copil este considerat în situație de risc de separare de familie dacă familia care se ocupă cu creșterea și îngrijirea lui se confruntă cu una sau multe dintre următoarele situații:

- a) situația economică și condițiile de viață din mediul său familial și/sau în comunitate sunt precare; familia se confruntă cu sărăcia monetară sau sărăcia extremă;
- b) situația socială și mediul social sunt necorespunzătoare creșterii și îngrijirii unui copil;
- c) starea de sănătate precară în cazul unuia sau mai multor membri de familie;
- d) nivelul de educație scăzut în cazul unuia sau mai multor membri de familie;
- e) mediul violent existent în familie, care poate afecta relațiile dintre adulți, dintre copii și dintre adulți și copii.

[1] Sursa: <http://andpdca.gov.ro/w/statistici/>

O familie sprijinită, în contextul existenței unei situații de risc reprezintă un viitor mai bun pentru copil: acesta poate crește alături de părinții săi, de aceea sprijinul acordat familiilor în risc este esențial.

Prevenirea separării copilului de familia sa este una dintre temele actuale de interes în domeniul asistenței sociale și îmbracă multe forme și etape, de aceea este important să se intervină cât mai devreme.

Importanța intervenției este menționată și de legislația specifică protecției și promovării drepturilor copilului, autoritățile publice locale jucând un rol foarte important în ceea ce privește prevenirea separării copilului de familie.

Serviciului Public de Asistență Socială (SPAS) care, este conform art. 39 din Legea 272/2004, autoritatea care „va lua toate măsurile necesare pentru depistarea precoce a situațiilor de risc care pot determina separarea copilului de părinții săi, precum și pentru prevenirea comportamentelor abuzive ale părinților și a violenței în familie.” Așadar, SPAS-ul va identifica și interveni în toate situațiile care pot conduce la separarea copilului de familie.

De asemenea, potrivit art 113, autoritățile administrației publice locale au obligația să garanteze și să promoveze respectarea drepturilor copiilor din unitățile administrativ-teritoriale, asigurând prevenirea separării copilului de părinții săi, precum și protecția specială a copilului lipsit, temporar sau definitiv, de îngrijirea părinților săi.

În acest context, îndrumarul elaborat în cadrul proiectului va veni să sprijine intervenția serviciilor publice de asistență socială în eforturile pe care aceștia le fac pentru a preveni separarea copilului de familie.

Acest îndrumar nu se dorește a fi un instrument de constrângere și nici nu reprezintă un act normativ.

CAPITOL 2

CUM IDENTIFICĂM COPII AFLAȚI ÎN RISC DE SEPARARE DE FAMILIE

2.1. Indicatori ai situațiilor de risc – cum identificăm situațiile de risc?

Situațiile de risc în separarea copilului de familie sunt multiple și diferite. De aceea, specialiști în domeniu trebuie să acorde o atenție sporită intervențiilor pe care le realizează, pentru a putea avea rezultatele așteptate.

Termenii cei mai des întâlniți atunci când vorbim despre prevenirea separării copilului de familie sunt: copil, situație de risc, vulnerabilitate, semnalare/sesizare, risc, familie.

Conform legislației specifice, termenii sunt definiți după cum urmează:

Copil - persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani;

Familie - părinții căsătoriți în condițiile legii, sau părinții necăsătoriți și copilul/copiii aflați în întreținerea acestora, precum și părintele singur și copilul/copiii aflați în întreținerea acestuia, care locuiesc împreună;

Situație de risc - orice situație, măsură sau inacțiune care afectează dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală ori socială a copilului, în familie sau în comunitate, pentru o perioadă determinată de timp.

Vulnerabilitatea - se referă la factori fizici, sociali, economici și de mediu care măresc susceptibilitatea/predispunerea unui copil la probleme de protecție și alte pericole și dificultăți. Factorii de vulnerabilitate ar putea include: lipsa îngrijirii părintești, dizabilitatea sau migrația părinților, sărăcia etc.

Semnalarea/sesizarea - procesul prin care o situație de risc/vulnerabilitate asupra copilului în familie/societate este adusă la cunoștința autorităților abilitate să ia măsuri în interesul copilului în cauză, urmând ca acestea să asigure accesul acestuia și a familiei acestuia/reprezentanților legali la servicii specializate și suport în acord cu reglementările legale în vigoare.

Riscul - indică probabilitatea că amenințările legate de factorii interni (țin de familie și personalitate) și externi (țin de mediul social) apar în combinație cu vulnerabilitățile existente și toate acestea pot înrăutăți situația copilului și a familiei și pot crea un pericol care ar necesita acțiuni de protecție.

În situațiile în care nevoile de bază ale unui copil nu sunt îndeplinite/acoperite în mod corespunzător, din motive imputabile sau nu părinților, acest lucru reprezintă un risc potențial pe termen lung pentru viitorul copilului, cu efect asupra dezvoltării fizice și emoționale și asupra bunăstării acestuia.

Evaluarea riscului necesită o analiză atentă a întregii situații a copilului și a familiei, nu numai a circumstanțelor actuale, ci și a istoricului/trecutului familiei, a modului în care a gestionat/sau nu dificultățile prin care a trecut și a potențialului ca aceste riscuri, în anumite circumstanțe, să reapară.

Indicatori de risc (cu valoare de exemplu):

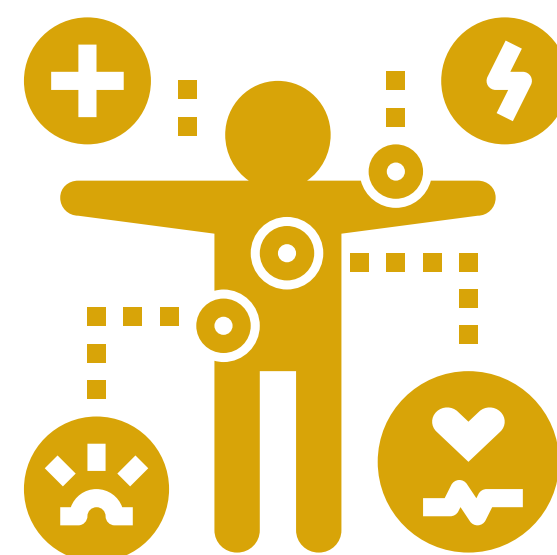
Indicatori de risc specifici dezvoltării/creșterii copilului:

- nașterea prematură/ greutate mică la naștere;
- complicații la naștere;
- separare precoce și prelungită de mamă după naștere;
- copil nevaccinat;
- copil care plânge frecvent/ greu de liniștit;
- copil care nu primește vitamina D și Fe;
- copil sub 6 luni care nu este alăptat exclusiv de la piept;
- copil peste 6 luni care nu are o alimentație diversificată;
- perioade frecvente de separare de părinte;
- copil cu întârzieri în dezvoltare// care nu a atins diferite stadii de dezvoltare la o vârstă considerată normală;
- copil cu probleme de sănătate mintală;
- copil cu dificultăți de adaptare și învățare;
- copil cu probleme comportamentale;
- copil cu o boală cronică, cu spitalizări prelungite/tratament medical permanent;
- comportament autoagresiv;
- comportament anti-social;
- copil implicat în infracțiuni;
- copil cu o relație deficitară cu părinții;

- copil fără control parental;
- copil care locuiește într-o gospodărie în sărăcie monetară;
- copil care locuiește într-o gospodărie în sărăcie extremă;
- copil care locuiește într-o gospodărie în care există persoane cu boli cronice;
- copil de vârstă preșcolară, care nu a fost înscris la grădiniță;
- copil cu vârsta de 6-9 ani, care nu a fost înscris la școală;
- copil cu vârsta de 10-15 ani, care nu a fost înscris la școală;
- copil cu risc de abandon școlar;
- copil cu risc de abandon școlar, care are cerințe educaționale speciale;
- copil care a abandonat școala;
- copil/adolescent cu comportament la risc privind un stil de viață sănătos (alimentație și sport);
- copil/adolescent cu comportament la risc în ceea ce privește activitatea sexuală;
- copil/adolescent cu comportament la risc privind consumul de substanțe;
- copil cu risc de comportament violent;
- copil în familie cu risc de violență asupra altor copii;
- copil în familie cu risc de neglijare a copiilor;
- copil care locuiește în locuință supraaglomerată;
- copil care trăiește în condiții inadecvate de locuire;
- copil cu un singur părinte acasă;
- copil din familie cu părinți migranți;
- copil care nu are un îngrijitor adult în gospodărie;
- copil în plasament sau asistență maternală în condiții de risc;
- copil cu risc de separare de familie – cu mamă care are copii minori ce nu locuiesc în gospodărie, dar nu sunt în sistemul de protecție;
- copil cu risc de separare de familie – cu mamă care are copii minori în sistemul de protecție. [2]

Indicatori de risc specifici părinților/celor care îngrijesc copilul:

- părinți minori;
- părinți cu slabe abilități/capacități parentale;
- părinți care au o înțelegere precară a nevoilor copilului;
- părinți lipsiți de empatie;
- părinți cu așteptări nerealiste (raportat la vârstă și stadiul de dezvoltare al copilului);
- părinți incapabili/neinteresați să răspundă nevoilor copilului
- atașament slab;
- comportament evident de respingere a copilului;
- slab interes față de copil;
- copil perceput ca dificil și/sau etichetat de părinte;
- atitudini rigide necorespunzătoare față de copil;
- partenerul nu este părintele biologic al copilului;
- implicare limitată în viața copilului;
- familia locuiește în condiții improprii, respectiv locuința este în stare avansată de degradare sau este improvizată în spații care nu sunt destinate acestui scop - magazine, case de apă, elemente de canalizare, construcții în stare avansată de degradare;
- părinți care refuză contactul/ accesul specialiștilor cu copiii;
- părinți care ascund/maschează situațiile/ realitățile;
- părinți care nu au încredere în copii/nu îi iau în seamă;
- afecțiuni fizice care afectează capacitatea părintelui de a-și îngriji copilul;
- afecțiuni psihice care afectează capacitatea părintelui de a-și îngriji copilul;
- utilizarea abuzivă de substanțe de către unul ambii părinți care afectează capacitatea părintelui de a îngriji copilul;
- niveluri ridicate de stres determinate de sărăcie, izolare, pierdere;
- părinți ai căror părinți au fost abuzivi cu ei;
- stima de sine scăzută;
- abilități slabe de viață și de rezolvare a problemelor;
- părinți impulsivi/cu slab control al impusurilor;
- dificultăți de comunicare;
- lipsa de încredere în ceilalți;
- istoric de relații multiple;
- istoric de violență în familie;
- istoric de violență în comunitate;

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- respingerea celui alt ca partener în educația copilului;
- familie în curs de divorț;
- părinți necooperanți/dificili/greu de responsabilizat;
- unul sau ambii părinți sunt analfabeți;
- gospodărie în care lipsesc dotările minime necesare pregătirii hranei, asigurării încălzirii și mobilierul de strictă necesitate
- familia are unul sau mai mulți membri condamnați la o pedeapsă privativă de libertate.[3]

Indicatori de risc specifici mediului social:

- familie izolată social;
- lipsa suportului/a rețelelor în comunitate;
- probleme în familia extinsă;
- probleme de sănătate / boală în familia lărgită;
- neînțelegeri/conflicte în familia lărgită;
- patternuri comportamentale neadecvate;
- schimbări frecvente de domiciliu;
- mediu înconjurător nesigur/ promiscuu;
- comunitate care discriminează/ marginalizează;
- vecinătate/cartier caracterizat prin violență/ atitudini ofensatoare;
- lipsa serviciilor comunitare

UNICEF, conform metodologiei Aurora, dezvoltată și testată, în proiectul demonstrativ „**Prima prioritate: niciun copil invizibil!**” se consideră că un copil se află în risc de separare de familie atunci când cumulează 7 vulnerabilități (dintre cele 14 aferente celor 6 dimensiuni: sărăcie, sănătate, educație, comportamente de risc, locuire, familie și statut social).

Situația de risc a copilului trebuie analizată cel puțin pe următoarele paliere:

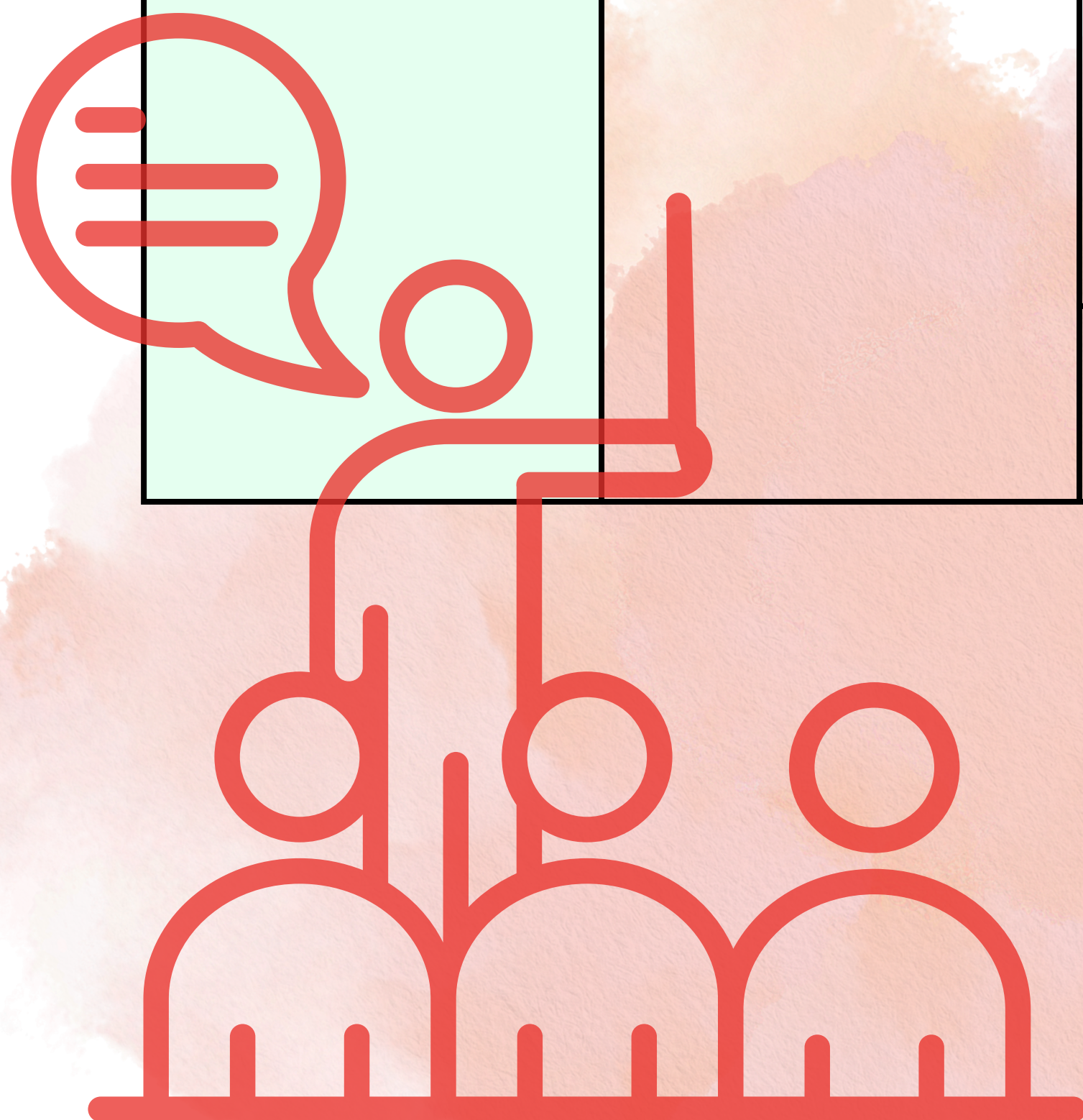
- situația economică a familiei, situația socială a familiei;
- starea de sănătate a membrilor familiei;
- nivelul de educație al membrilor familiei;
- condițiile de locuit ale familiei;
- existența unor comportamente la risc identificate în cadrul familiei.

[3] GHIDUL DE INTERVENȚIE A ASISTENTULUI SOCIAL ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI COPILULUI, elaborat în cadrul proiectului “Asistență socială unitară și eficientă în serviciile pentru protecția copilului” Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014 – 2020, București, 2019

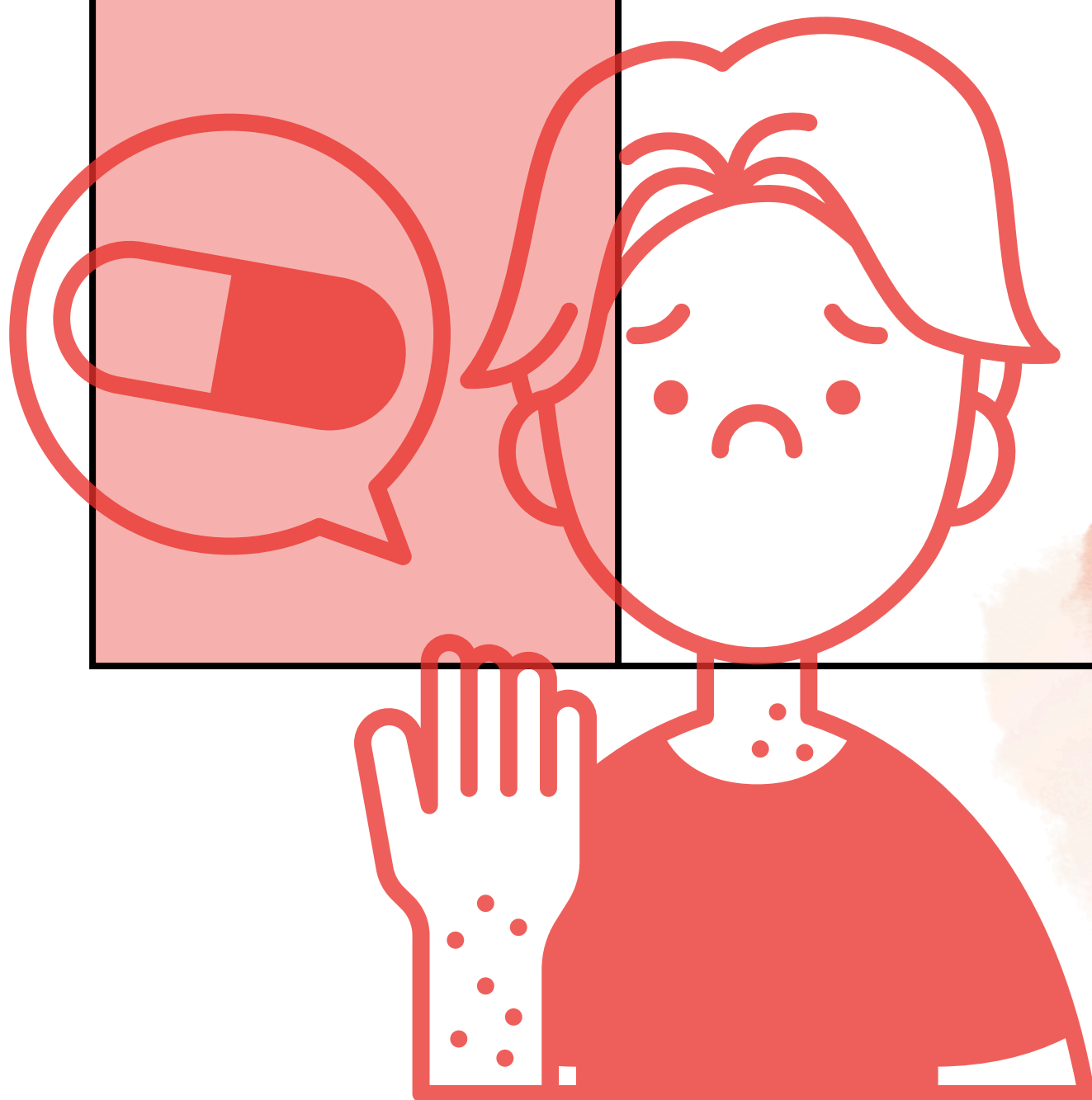
Dimensiune	Vulnerabilitate	Subcategorie vulnerabilitate
Sărăcie	Copil care locuiește în sărăcie	Copil care locuiește într-o gospodărie în sărăcie monetară
		Copil care locuiește într-o gospodărie în sărăcie extremă
Sănătate	Copil neînregistrat la medicul de familie	
	Copil cu vârsta până la 1 an inclusiv, în situație de risc	Copil cu greutate scăzută la naștere
		Copil nevaccinat
		Copil care nu primește vitamina D și Fier
		Copil sub 6 luni care nu este alăptat exclusiv de la piept
		Copil peste 6 luni care nu are o alimentație diversificată
		Copil care nu este în conformitate cu standardele de dezvoltare

Dimensiune	Vulnerabilitate	Subcategorie vulnerabilitate
Sănătate	Copil cu vârsta între 1-5 ani, în situație de risc	Copil nevaccinat
		Copil care nu primește vitamina D
		Copil care nu este în conformitate cu standardele de dezvoltare
	Copil cu boală cronică sau care locuiește într-o gospodărie în care există persoane cu boli cronice	Copil cu boală cronică
		Copil care locuiește într-o gospodărie în care există persoane cu boli cronice
		Femeie însărcinată care nu este în evidența medicului de familie
		Femeie însărcinată care nu a făcut controale prenatale
		Sarcină nedorită

Dimensiune	Vulnerabilitate	Subcategorie vulnerabilitate
Educație	Copil care nu a fost înscris la școală, care a abandonat școala sau este la risc de abandon școlar	Copil de vârstă preșcolară, care nu a fost înscris la grădiniță
		Copil cu vârstă 6-9 ani, care nu a fost înscris la școală
		Copil cu vârstă 10-15 ani, care nu a fost înscris la școală
		Copil cu risc de abandon școlar
		Copil cu risc de abandon școlar, care are cerințe educaționale speciale
		Copil care a abandonat școala

Dimensiune	Vulnerabilitate	Subcategorie vulnerabilitate
Comportamente la risc	Adolescent/ copil cu comportamente la risc	Adolescent cu comportament la risc privind un stil de viață sănătos (alimentație și sport)
		Adolescent cu comportament la risc în ceea ce privește activitatea sexuală
		Mamă minoră sau minoră însărcinată
		Adolescent cu comportament la risc privind consumul de substanțe
		Copil cu risc de comportament violent
		Copil care locuiește în gospodărie cu risc de comportament violent

Dimensiune	Vulnerabilitate	Subcategorie vulnerabilitate
Comportamente la risc	Copil în familie cu risc de violență abuz sau neglijare a copiilor	Copil în familie cu risc de violență asupra copiilor
		Copil în familie cu risc de neglijare a copiilor
Locuire	Copil cu condiții precare de locuire	Copil care locuiește în locuință supraaglomerată
		Copil care trăiește în condiții nesănătoase de locuire
Familie și condiții sociale	Copil fără acte de identitate	
	Copil fără un părinte sau fără ambii părinți acasă	Copil cu un singur părinte acasă
		Copil din familie cu părinți migranți
		Copil fără ambii părinți acasă, dar cu îngrijitor adult în gospodărie[4]
		Copil care nu are un îngrijitor adult în gospodărie[5]

[4][5] Existența acestei situații duce la stabilirea unei măsuri de protecție specială

Dimensiune	Vulnerabilitate	Subcategorie vulnerabilitate
Familie și condiții sociale	Copil cu dizabilități	
	Copil separat de familie sau cu risc de a fi separat de familie	Copil în plasament sau asistență maternală în condiții de risc
		Copil cu risc de separare de familie - care cumulează 7 sau mai multe vulnerabilități
		Copil cu risc de separare de familie – cu mamă care are copii minori ce nu locuiesc în gospodărie, dar nu sunt în sistemul de protecție
		Copil cu risc de separare de familie – cu mamă care are copii minori în sistemul de protecție

CAPITOL 3

INTERVENȚIE PENTRU PREVENIREA SEPARĂRII COPILULUI DE FAMILIA SA

3.1. Pași în intervenția specifică pentru prevenirea separării copilului de familia sa

De la semnalarea unei situații de risc de separare de familie și până la soluționarea problemelor, astfel încât copilul să rămână alături de familia sa, trebuie parcurse o serie de etape.

În fiecare etapă a intervenției, familia copilului joacă un rol esențial, pentru că vorbim, deopotrivă, atât de situațiile de risc la care este expus copilul, cât și de situațiile de risc în care se află familia și care duc la expunerea copilului.

Etapele importante în prevenirea separării copilului de familia, identificate atât în legislație, cât și în practica curentă, sunt:

1. SEMNALAREA CAZULUI

Identificarea situațiilor de risc și semnalarea acestora se poate face de către:

- copilul însuși;
- orice membru al familiei extinse;
- părintele care exercită singur autoritatea părintească sau la care locuiește copilul, cu privire la intenția de a pleca la muncă în străinătate, depusă la sediul serviciului public de asistență socială de la domiciliu în condițiile art. 104 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- orice persoană/membru al comunității în care copilul expus riscului de separare are cunoștință de o situație de risc la care copilul este expus;
- orice instituție/organizație care are cunoștință despre o situație de risc la care copilul este expus: școala, medicul de familie, biserica, primăria etc;
- autosesizare cu ocazia instrumentării oricărui alt caz, din presă etc.

Cum se face sesizarea/semnalarea unei situații de risc?

Semnalarea unei situații de risc de separare a copilul de familia se face în scris, printr-o adresă scrisăpoștă/e-mail/fax sau telefonic adresată, după caz, următoarelor instituții:

- Serviciului Public de Asistență Socială unde domiciliează copilul/familia copilului;
- Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului pe raza județului unde domiciliează copilul/familia copilului;
- 119 - număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor;
- Poliției, dacă copilul se află într-o situație de risc iminent și viața îi este pusă în pericol

2. EVALUAREA CAZULUI

Evaluarea - este colectarea intenționată și structurată a informațiilor disponibile (în cazul de față despre un copil/familia acestuia) care vor sta la baza deciziilor luate pe bază de dovezi și care presupune înregistrarea/notarea acestora.

Evaluarea inițială - presupune întâlnirea cu copilul, părinții copilului și contactarea profesioniștilor relevanți, după primirea sesizării de către SPAS, și are ca scop identificarea riscurilor și a nevoilor copilului și familiei.

Evaluarea se va realiza obligatoriu prin deplasare la domiciliul copilului/familiei care face obiectul sesizării, în vederea realizării anchetei sociale/evaluării sociale/fișei de evaluare a riscurilor, precum și prin întâlniri cu copilul/membrii familiei.

În această etapă, asistentul social joacă un rol foarte important, el fiind cel în a cărei responsabilitate intră evaluarea. În situația în care, în cadrul SPAS, nu există asistent social, activitatea de evaluare inițială poate fi realizată de o persoană cu atribuții în asistență socială.

Evaluarea inițială trebuie să corespundă următoarelor cerințe:

- să înceapă de la situația în care se află copilul;
- să conțină descrierea problemei și specificarea necesităților/nevoilor;

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

În vederea realizării evaluării inițiale asistentul social folosește instrumente de lucru proprii și o fișă de identificare a riscurilor[6]. Pentru validarea și verificarea informațiilor, asistentul social poate solicita informații suplimentare de la profesioniștii care intră în contact cu copilul.

Evaluarea cazului se finalizează cu un raport de evaluare inițială care va cuprinde, după caz, o serie de recomandări:

- realizarea unei evaluări detaliate;
- monitorizare;
- cazul poate fi închis (sesizarea inițială se dovedește a fi nefondată).

Evaluarea detaliată este necesară pentru întocmirea Planului de servicii[7] cu scopul acordării de suport și sprijin în comunitate prin facilitarea accesului la un pachet minim de servicii cu rolul de a preveni separarea copilului de familie[8].

Asistentul social sau persoana cu atribuții de la nivelul SPAS, în situația în care consideră că la nivelul comunității nu sunt resurse/servicii pentru soluționarea cererii, poate referi cazul către DGASPC, în vederea realizării evaluării detaliate.

În această situație, după realizarea evaluării detaliate DGASPC poate să confirme că este de competența sa cazul sau să retrimită cazul la nivel local și să recomande întocmirea Planului de servicii.

[6] Anexa 2 la metodologie din Hot.691/2015 pentru aprobarea Procedurii de monitorizare a modului de creștere și îngrijire a copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate și a serviciilor de care aceștia pot beneficia, precum și pentru aprobarea Metodologiei de lucru privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială și a modelului standard al documentelor elaborate de către acestea

[7] Planul de servicii se întocmește conform modelului recomandat în Ordinul 286/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea Planului de servicii și a Normelor metodologice privind întocmirea Planului individualizat de protecție.

[8] Dacă după acordarea serviciilor prevăzute în Planul de servicii se constată că menținerea copilului alături de părinții săi nu este posibilă, cazul va fi transmis către DGASPC cu solicitarea instituirii unei măsuri de protecție specială (Legea 272/2004, art. 35 alin. (5)).

3. ELABORAREA PLANULUI DE SERVICII

Planul de servicii se realizează de către asistentul social împreună cu alți specialiști, pentru a putea stabili cele mai potrivite măsuri/acțiuni de intervenție care pot fi oferite la nivel local. Planul de servicii se aprobă prin dispoziția primarului.

Planul de servicii este documentul prin care se realizează planificarea acordării serviciilor și a beneficiilor de asistență socială, pe baza evaluării psihosociale a copilului și familiei, în vederea prevenirii separării copilului de familia sa sau în cazul reintegrării copilului în familie.

Planul de servicii se întocmește conform modelului recomandat în Ordinul 286/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea Planului de servicii și a Normelor metodologice privind întocmirea Planului individualizat de protecție.

4. INTERVENȚIA

În funcție de măsurile propuse în planul de servicii, copilul și familia sa pot beneficia de o serie de măsuri de sprijin, formele de sprijin fiind foarte diverse și putând include, fără a se limita la acestea:

1. Sprijinul direct, individualizat pe nevoile fiecărei familii în parte:

- resurse materiale/financiare – constând în prestații și beneficii sociale și, după caz, ajutoare materiale acordate de diverse ONG-uri sau persoane fizice;
- ajutor alimentar ori material (haine, încălțăminte);
- taxe pentru școală și alte cheltuieli legate de procesul educațional;
- plata taxelor restante ori a chiriei pe o perioadă determinată, pentru a evita evacuarea din locuință;
- ajutor privind îmbunătățirea condițiilor de igienă din locuință, cu scopul creării unui mediu sigur pentru copii;
- ajutor privind renovarea locuinței (materiale de construcție);
- sprijin pentru identificarea unei locuințe.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

În cazul sprijinului financiar, acesta trebuie cuantificat și centralizat, în așa fel încât să aibă un impact asupra calității vieții copilului și familiei.

2. Asigurarea accesului la servicii specializate:

- servicii sociale: centre de zi, centre de consiliere, centre respiro în cadrul cărora atât familia, cât și copii pot beneficia de consiliere, sprijin, îndrumare;
- servicii educaționale;
- accesul la sănătate și la servicii medicale gratuite;
- programe de tip after school;
- burse cu locuri de muncă sau oportunități de instruire profesională.

Pentru acordarea oricărei forme de sprijin prevăzute în planul de servicii, persoana cu atribuții în asistență socială sau asistentul social trebuie să se asigure că:

- Părinții au dorința să facă schimbări pentru a îmbunătăți viața familiei și, implicit, a copilului aflat în situație de risc, iar sprijinul pe care îl solicită este cu adevărat necesar pentru rezolvarea situației de criză prin care familia trece
- Părinții își doresc, într-adevăr, să fie alături de copii lor și să le asigure dreptul la o creștere sănătoasă și armonioasă
- Familia nu se află în evidențele SPAS, DPC sau ONG-uri, cu istoric de beneficiari ai diverselor beneficii, prestații sociale și/sau servicii sociale
- Copiii înțeleg și își doresc cu adevărat să rămână alături de părinții lor
- Copiii trăiesc alături de părinți într-un mediu potrivit dezvoltării
- Copiii nu sunt supuși riscului de abuz, neglijență sau exploatare din partea părinților
- Sprijinul acordat îi va permite copilului să urmeze o formă de învățământ, precum și să aibă acces la servicii de sănătate
- Intervenția efectivă permite un orizont de timp de aproximativ șase luni/un an, în care familia poate ieși din situația de vulnerabilitate cronică și, prin urmare, riscul de abandon nu mai e iminent, părinții având siguranța zilei de mâine alături de copiii lor
- Este fezabilă monitorizarea familiei vulnerabile pe o perioadă de cel puțin un an, cu vizite trimestriale la domiciliul acesteia.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

5. MONITORIZAREA

Această etapă este importantă în intervenția pentru prevenirea separării copilului de familia sa. Ea presupune analiza intervenției în mod regulat, structurat și planificat împreună cu toți cei implicați în planul de intervenție, pentru reevaluarea situației beneficiarului și, eventual, pentru revizuirea planului de intervenție.

Monitorizarea se realizează pentru o perioadă de cel puțin 6 luni, prin vizite trimestriale la domiciliul familiei vulnerabile.

Informații relevante privind monitorizarea se regăsesc și în cadrul legal creat de Hot.691/2015 pentru aprobarea Procedurii de monitorizare a modului de creștere și îngrijire a copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate și a serviciilor de care aceștia pot beneficia, precum și pentru aprobarea Metodologiei de lucru privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială și a modelului standard al documentelor elaborate de către acestea. Dacă după acordarea serviciilor prevăzute în Planul de servicii se constată că menținerea copilului alături de părinții săi nu este posibilă, cazul va fi transmis către DGASPC cu solicitarea instituirii unei măsuri de protecție specială (Legea 272/2004, art. 35 alin. (5)). Totodată, cazul poate fi referit la DGASPC și în situația în care nu sunt identificate, la nivel local, resurse necesare pentru depășirea situației de criză în care copilul/familia sa se află.

3.2. Instrumente de lucru folosite în prevenirea separării copilului de familie

Așa cum s-a evidențiat și anterior[9], în prevenirea separării copilului de familia sa, sunt utilizate o serie de instrumente menite să sprijine intervenția.

Acestea sunt, fără a se limita la lista enumerată, următoarele:

- cerere/sesizarea adresată autorității competente să analizeze cazul;
- fișa de evaluare inițială;
- fișa de identificare a riscurilor;
- raportul de evaluare inițială;

[9] Informațiile sunt rezultate și din discuțiile și instrumentele completate în cadrul meselor rotunde care au avut loc în cadrul proiectului, subactivitatea A 2.1., colectarea acestora realizându-se în conformitate cu itemi din formularul prevăzut pentru aceste întâlniri cu specialiștii.

- planul de servicii;
- fișa de monitorizare/raportul de monitorizare.

În situația în care cazul este referit către DGASPC, intervin și alte instrumente care pot fi utilizate:

- fișa de evaluare detaliată – evaluarea socială, evaluarea psihologică, evaluare medical – după caz;
- raportul de evaluare detaliată;

Pentru fiecare dintre instrumentele enumerate există modele aprobate prin intermediul legislației specifice, însă modelele pot fi adaptate în funcție de situație, conținutul și forma aprobată prin legislație fiind minimul de care specialiști au nevoie pentru a putea instrumenta cazul.

3.3. Resurse în prevenirea separării copilului de familie

Pentru a putea pune în aplicare planul de servicii elaborat în situația fiecărui copil/familie, este nevoie de o serie de resurse. De aceea, este foarte important ca specialiștii/personalul implicat în implementarea planului de servicii să identifice aceste resurse.

Categoriile de resurse necesare:

Resurse materiale/financiare prin care familia poate fi sprijinită, pentru a-și satisface nevoile de bază:

- bugetele autorităților publice;
- donații/sponsorizări;
- resursele familiei/familiei extinse;
- alte surse legale din care pot fi obținute fonduri (bani sau obiecte materiale) necesare sprijinirii familiei;
- locuri de muncă

Resurse educaționale prin care familia poate fi sprijinită pentru a-și schimba mentalitate, a-și îmbunătăți abilitățile parentale:

- unități școlare și autoritățile publice;
- ONG-urile;
- serviciile sociale;
- biserica

3.4. Legislație specifică

- Legea nr.272/2004 privind protecția și promovarea dreptului copilului, republicată;
- HG nr. 797/2017 pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare ale serviciilor publice de asistență socială și a structurii orientative de personal;
- HG nr. 502/2017 privind organizarea și funcționarea comisiei pentru protecția copilului;
- Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, cu modificările ulterioare;
- Ordinul nr. 286/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea Planului de servicii și a Normelor metodologice privind întocmirea Planului individualizat de protecție;
- Ordinul nr. 288/2006 pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind managementul de caz în domeniul protecției drepturilor copilului;
- Hot. 691/2015 pentru aprobarea Procedurii de monitorizare a modului de creștere și îngrijire a copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate și a serviciilor de care aceștia pot beneficia, precum și pentru aprobarea Metodologiei de lucru privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială și a modelului standard al documentelor elaborate de către acestea.
- Legea cadru a asistenței social 292/2011;

Instrumente Structurale
2014-2020

În loc de încheiere:

Dacă un copil se află în pericol de a fi separat de familia sa, noi, ca specialiști, avem puterea și abilitățile de a influența decizia și a sprijini părinții pentru a-l crește în familie.

Prin acțiunile noastre, putem ajuta copilul să nu își piardă familia și putem facilita crearea unui mediu armonios și sănătos pentru dezvoltarea sa.

Ajutați-vă beneficiarii să ia decizii corecte!

Sprijiniți-i pe copii să rămână alături de părinții lor!

Ajutați-i pe părinți să-și păstreze și să-și crească copiii!

**LUMEA DEVINE MAI BUNĂ
CÂND COPIII POT
CREȘTE ALĂTURI DE FAMILIA LOR!**

Bibliografie:

- Hot. 691/2015 pentru aprobarea Procedurii de monitorizare a modului de creștere și îngrijire a copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate și a serviciilor de care aceștia pot beneficia, precum și pentru aprobarea Metodologiei de lucru privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială și a modelului standard al documentelor elaborate de către acestea;
- Ordinul 286/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea Planului de servicii și a Normelor metodologice privind întocmirea Planului individualizat de protecție;
- Legea cadru a asistenței social 292/2011;
- <https://copii.gov.ro/1/date-statistice-copii-si-adoptii/>
- GHIDUL DE INTERVENȚIE A ASISTENTULUI SOCIAL ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI COPILULUI, elaborat în cadrul proiectului “Asistență socială unitară și eficientă în serviciile pentru protecția copilului” Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014 – 2020, București, 2019

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Îndrumarul "Prevenirea separării copilului de familia sa" este realizat de FUNDAȚIA PENTRU DEZVOLTAREA SERVICIILOR SOCIALE, în cadrul proiectului SĂ NE CREȘTEM ȚOPIII ACASĂ! O ALTERNATIVĂ LA INSTITUȚIONALIZARE PENTRU JUDEȚUL GORJ - COD SMIS 2014+: 129141

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

**CONTACT:
+40 31 426 15 62 / +40 216 370 131
proiecte@fdss.ro / office@fdss.ro
Facebook.com/fdss.romania
str. Cooperăției 5b, sector 5,
București**

